

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Elišky Cihlářové a soudců JUDr. Jaroslava Hubáčka, JUDr. Karla Šimky, JUDr. Milady Tomkové a JUDr. Jana Passera v právní věci žalobce: **A. Z.**, zastoupený JUDr. Lenkou Faltýnovou, advokátkou se sídlem nám. Míru 143, Domažlice, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou, 3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 15. 12. 2008, č. j. 29 Az 81/2007 – 81,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 15. 12. 2008, č. j. 29 Az 81/2007 – 81, **s e z r u š u j e** a věc **s e v r a c í** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 15. 12. 2008, č. j. 29 Az 81/2007 – 81 byla zamítnuta žaloba proti rozhodnutí Ministerstva vnitra (dále jen „ministerstvo“) ze dne 31. 10. 2007, č. j. OAM-1204/VL-07-K04-2005, kterým nebyla žalobci (dále jen „stěžovatel“) udělena mezinárodní ochrana podle ust. §§ 12 až 14b zákona č. 325/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o azylu“). V odůvodnění rozsudku krajský soud uvedl, že neshledal žádnou vadu řízení, neboť ministerstvo provedlo řádné pohovory za účelem zjištění všech skutečností, které stěžovatele vedly k opuštění země původu a shromáždilo dostatečné množství reprezentativních podkladů pro zhodnocení situace v Bělorusku v době opuštění země i v době rozhodování. Podle názoru krajského soudu skutečnost, že ve výpovědích stěžovatele byly drobné odchylky, nebyla rozhodující pro závěr učiněný ministerstvem, že stěžovatelem uváděný příběh nenaplnuje podmínky ust. § 12 zákona o azylu, tedy, že jím popsané problémy s policií neenesou zákonné znaky pronásledování v azylově relevantním smyslu. Rozhodujícím momentem odůvodnění neexistence naplnění podmínek ust. § 12 písm. a) zákona o azylu byla

skutečnost, že stěžovatelem popsaný problém nelze z hlediska intenzity hodnotit jako jev státní mocí přímo vyvolaný, tajně podporovaný, vědomě trpěný či záměrně nedostatečně potlačovaný, když stěžovatel byl zadržen podle svých údajů jednou, a to při držení letáků, které chtěl rozšiřovat. Jako pronásledovaná osoba by jistě neopustil zemi původu bez jakýchkoliv problémů. Ministerstvo dostatečně zvážilo a odůvodnilo i nenaplnění podmínek ust. § 12 písm. b) zákona o azylu. S odkazem na společnost Člověk v tísni a její podklady dospělo k závěru, že dosud nejsou známy případy potrestání neúspěšných žadatelů o azyl v případě jejich návratu do země původu, další zprávy pak hovoří o určitých problémech, kterým jsou vystaveni představitelé opozice a jejich sympatizanti, kteří své postoje veřejně prezentovali. Za takového však ministerstvo stěžovatele nepovažovalo a krajský soud se s jeho závěrem s ohledem na stěžovatelem sdělené údaje ztotožnil. Stěžovatelovy obavy z pronásledování, jehož důvody jsou uvedeny pod ust. § 12 písm. b) zákona o azylu, krajský soud nesdílel. Takovým obavám neodpovídá ani intenzita, ani četnost stěžovatelem uváděných problémů se státní mocí. Stěžovatel nesplňuje ani podmínky ust. § 13 zákona o azylu. K námitce vztahující se k ust. § 14 zákona o azylu krajský soud uvedl, že k této úvaze mělo ministerstvo dostatečné podklady, zejména o závažnosti stěžovatelova onemocnění. Ministerstvo neshledalo na základě zprávy, citované na str. 5 správního rozhodnutí, že by stěžovatel neměl v zemi původu přístup k lékařské péči a jeho námitku shledalo v souvislosti s humanitárními důvody za nedůvodnou. Krajský soud není oprávněn hodnotit správní úvahu ministerstva, neshledal však žádné závažné rozpory v odůvodnění jeho rozhodnutí v tomto směru. Ministerstvo mělo při hodnocení podmínek pro udělení doplňkové ochrany podle ust. § 14a zákona o azylu dostatek aktuálních podkladů o situaci v zemi původu stěžovatele, na základě jím sdělených informací neshledalo žádné ohrožení některou ze zde uvedených hrozeb v případě jeho návratu do Běloruska. Proti stěžovateli nebylo vzneseno žádné oficiální obvinění, nelze tedy předjímat, že by byl poté, co byl na určitou dobu zadržen a poté propuštěn, uvězněn a hrozilo mu vykonání trestu smrti, mučení nebo nelidské či ponižující zacházení. V zemi původu se neodehrává ozbrojený konflikt a vycestování stěžovatele není v rozporu s mezinárodními závazky České republiky. Skutečnost, že neúspěšným žadatelům o azyl hrozí potrestání v případě návratu do Běloruska žádná informace nepotvrdila. Podmínky ust. § 14b zákona o azylu stěžovatel nesplňuje.

Proti tomuto rozsudku podal stěžovatel v zákonné lhůtě kasační stížnost z důvodu uvedeného v ust. § 103 odst. 1 písm. a) a b) s. ř. s. V kasační stížnosti uvedl, že se krajský soud dopustil zásadního pochybení při výkladu relevantních ustanovení zákona o azylu. Jeho závěr, rozhodnutí ministerstva je v souladu se zákonem a že stěžovatel nesplňuje podmínky pro udělení azylu podle ust. § 12 zákona o azylu, neboť jím popsané problémy s policií nenesou znaky pronásledování podle ust. § 2 odst. 7 zákona o azylu odporuje zákonu. Krajský soud nijak nezpochybnil výpověď a příběh stěžovatele, který uvedl, že byl zadržen okrskářem a oficiálně zadržen za roznos protirežimních letáků. Je tedy třeba brát za prokázané, že byl zadržen a oficiálně potrestán za svou politickou činnost státním orgánem k tomu příslušným. Závěr krajského soudu, že se nejednalo o jev „státní mocí vyvolaný“ je tak v rozporu se zjištěným skutkovým stavem. Podle výpovědi stěžovatele se jednalo o jev přímo státní mocí provedený a v tomto ohledu spadá pod definici pronásledování podle zákona o azylu. Pokud tedy krajský soud nezpochybnil stěžovatelovu výpověď, nemohl v souladu s pravidly logického uvažování dospět k závěru, že nesplňuje podmínky pro udělení azylu podle ust. § 12 písm. a) zákona o azylu. Zákon o

azyly neklade podmínku četnosti či délky zadržení nebo uvěznění, hovoří o „závažném porušení lidských práv, opatřeních působících psychický nátlak či obdobná jednání.“ Podle stěžovatele jeho zadržení a omezení svobody a fyzické násilí na něm páchané je jednáním závažně porušujícím lidská práva a takové jednání státních orgánů bylo vůči stěžovateli uplatněno proto, že rozdával letáky kritizující stávající režim v Bělorusku, tedy pouze uplatňoval další své politické právo - právo na svobodu projevu. Za pomoci letáků pouze vyjadřoval nespokojenost s režimem a jeho postupy a uplatňoval tak své politické právo. Stěžovatel je tedy přesvědčen, že splňuje podmínky pro udělení azylu podle ust. § 12 písm. a) zákona o azylu. Tento závěr nemůže vyvrátit ani skutečnost, že vycestoval bez problémů z Běloruska. Závěr krajského soudu, že „jako pronásledovaná osoba by jistě neopustil zemi původu bez jakýchkoliv problémů“ není nijak podložen ve spise doloženými informacemi. Ostatně stěžovatel upozorňoval v žalobě, že cestovní doklad vlastnil již před tím, než začaly jeho problémy a vízum měl již před svým zatčením. S tímto tvrzením se krajský soud také nijak nevyrovnal. Stejně tak se řádným způsobem nevyrovnal s přezkumem ust. § 14 zákona o azylu. Na udělení humanitárního azylu sice není právní nárok, nicméně soud je povinen přezkoumat, zda výrok rozhodnutí ministerstva je v souladu s pravidly logického uvažování, vychází ze skutečně zjištěného stavu věci a je dostatečně odůvodněn. Krajský soud se však k této žalobní námitce vyjádřil pouze v tom smyslu, že neshledal rozpory jednotlivých zpráv o možné léčbě tuberkulózy v Bělorusku. Dostatečně se nevyrovnal ani s tvrzením stěžovatele, že byl nucen podepsat prohlášení o neopuštění území Běloruska a zda tato skutečnost pro něj neznamená skutečné nebezpečí vážné újmy podle ust. § 14a zákona o azylu. V doplnění kasační stížnosti pak stěžovatel uvedl, že ministerstvo se řádně nevypořádalo s otázkou existence či neexistence podmínek pro udělení azylu podle ust. § 14 zákona o azylu. Nehodnotilo konkrétní poměry stěžovatele a nepřihlédlo k námitce, že jeho stávající zdravotní stav je právě důsledkem způsobu léčby v zemi jeho původu. Ministerstvo tak jednalo v rozporu se základními zásadami správního řízení uvedenými v ust. § 3 odst. 1, 3 a 4 zákona č. 71/1967 Sb., ve znění pozdějších předpisů a nedodrželo ani povinnosti zakotvené v ust. § 32 odst. 1, § 46 a § 47 odst. 3 citovaného zákona, což vedlo k nezákonnosti správního rozhodnutí a ke zkrácení stěžovatele na jeho právech a právem chráněných zájmech. S tímto nezákonným postupem ministerstva se k námitce stěžovatele nevypořádal ani krajský soud. Krajský soud se nevypořádal ani s důvody uvedenými v doplnění žaloby, kde doložil úřední překlad článku z běloruských novin ze dne 7. 3. 2006 a dále tři lékařské zprávy. Uvedený článek popisuje neutěšený stav ve zdravotnictví, korupci, nedostatek zdravotnického personálu, vliv sociálních poměrů na šíření a průběh nemoci. Z uvedeného vyplývá, že stěžovatelovy obavy o život nejsou výsledkem nepodložených domněnek, naopak jsou velmi reálné a důvodné. Tento důkaz nevzal krajský soud v úvahu nijak se nevypořádal ani se stávajícím zdravotním stavem stěžovatele, ačkoliv byl opakovaně prokazován lékařskými zprávami. Proto stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Ministerstvo ve vyjádření ke kasační stížnosti popřelo oprávněnost podané kasační stížnosti, neboť se domnívá, že jak jeho rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany ve všech částech výroku, tak i rozsudek krajského soudu byly vydány v souladu s právními předpisy. Ministerstvo plně odkázalo na správní spis, zejména na podání a výpovědi stěžovatele učiněná ve správním řízení. V podané kasační stížnosti stěžovatel namítal, že krajský soud nesprávně vyložil ustanovení ust. § 12 zákona o azylu a nesprávně posoudil

ust. § 14 citovaného zákona. Ministerstvo poukázalo na to, že v průběhu řízení bylo zjištěno, že stěžovateli v zemi původu nehrozí pronásledování ve smyslu zákona o azylu a ani jeho obavy nelze označit za odůvodněný strach z pronásledování ve smyslu ust. § 12 písm. b) zákona o azylu. Ministerstvo podložilo svůj závěr o nemožnosti aplikace ust. § 12 zákona o azylu relevantními podklady. V této souvislosti odkázalo na odůvodnění správního rozhodnutí. Rovněž žádný zvláštního zřetele hodný důvod ve smyslu ust. § 14 zákona o azylu nebyl u stěžovatele shledán a ministerstvo při rozhodování nepřekročilo meze správního uvážení. Pouhý fakt nemoci, jež může být léčena v zemi původu, nelze bez dalšího označit za důvod zvláštního zřetele hodný. Ministerstvo podložilo relevantními informacemi o zemi původu stěžovatele i svůj závěr o neudělení doplňkové ochrany, neboť nedošlo k naplnění některého z taxativně vymezených definičních znaků vážné újmy podle ust. § 14a odst. 2 zákona o azylu. Podle názoru ministerstva kasační stížnost nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele a podle judikatury Nejvyššího správního soudu snaha o legalizaci pobytu na území České republiky není důvodem pro udělení mezinárodní ochrany, ať formou azylu či doplňkové ochrany. Stejně tak úsilí o dosažení léčby nemoci v zemi s vyšší kvalitou zdravotní péče nemá nic společného s důvody azylově relevantními. Konstantní judikatura Nejvyššího správního soudu tak dává odpověď na všechny otázky, vyplývající z podané kasační stížnosti. Není splněna žádná z podmínek přijatelnosti, jak je typově vymezuje usnesení Nejvyššího správního soudu č. j. 1 Azs 13/2006-39. Ministerstvo tudíž považuje kasační stížnost za nepřijatelnou a nedůvodnou, a proto navrholo, aby byla odmítnuta pro nepřijatelnost, případně zamítnuta pro nedůvodnost.

Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval otázkou přijatelnosti kasační stížnosti ve smyslu § 104a s. ř. s. Podle konstantní judikatury Nejvyššího správního soudu bude kasační stížnost ve věcech azylu přijata k projednání jen tehdy, jestliže rozhodování o ní umožní zároveň plnit obecnější sjednocující funkci v systému správního soudnictví. K tomu dochází v případě, že důvodem podání kasační stížnosti je „...natolik zásadní a intenzivní situace, v níž je – kromě ochrany veřejného subjektivního práva jednotlivce – pro Nejvyšší správní soud též nezbytné vyslovit právní názor k určitému typu případů či právních otázek. To prakticky znamená, že přesah vlastních zájmů stěžovatele je dán jen v případě rozpoznatelného dopadu řešení právní otázky nad rámec konkrétního případu. Primárním úkolem Nejvyššího správního soudu v tomto řízení je proto nejen ochrana individuálních veřejných subjektivních práv, nýbrž také výklad právního řádu a sjednocování rozhodovací činnosti soudů.“ (viz usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 – 41, dostupné na www.nssoud.cz).

O přijatelnou kasační stížnost se může jednat v případech, týká-li se právních otázek které 1/ dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu; 2/ jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně, přičemž rozdílnost v judikatuře může vyvstat na úrovni krajských soudů i Nejvyššího správního soudu; nebo 3/ v případě, že Nejvyšší správní soud shledá důvod pro tzv. judikatorní odklon, tzn. dospěje-li ve výjimečných a odůvodněných případech k závěru, že je na místě změnit výklad určité právní otázky řešené dosud správními soudy jednotně; a rovněž 4/ bylo-li v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele. O takové pochybení se v konkrétním případě může jednat především tehdy, pokud krajský soud nerespektoval ustálenou soudní judikaturu a nelze navíc vyloučit, že k tomuto nerespektování nebude docházet i

v budoucnu nebo krajský soud v jednotlivém případě hrubě pochybil při výkladu hmotného či procesního práva. V této souvislosti je však třeba zdůraznit, že Nejvyšší správní soud není v rámci této kategorie přijatelnosti povolán přezkoumávat jakékoliv pochybení krajského soudu, ale pouze tak výrazné intenzity, o němž se lze důvodně domnívat, že pokud by k němu nedošlo, věcné rozhodnutí krajského soudu by bylo odlišné. Nevýrazná pochybení, především procesního charakteru, proto zpravidla nebudou dosahovat takové intenzity, aby způsobila přijatelnost následné kasační stížnosti.

V daném případě dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že se jedná o posledně uvedený důvod přijatelnosti kasační stížnosti.

Nejvyšší správní soud přezkoumal na základě kasační stížnosti napadený rozsudek v souladu s ustanovením § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které uplatnil stěžovatel v podané kasační stížnosti, a přitom sám neshledal vady uvedené v odstavci 3, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Z obsahu správního spisu vyplynulo, že důvody, pro které stěžovatel požádal o udělení mezinárodní ochrany, spočívaly podle jeho tvrzení v tom, že v zemi původu byl zadržen policejní hlídkou, ta u něj našla opoziční letáky, které dostával od svého bývalého spolužáka a dále je rozšiřoval. Příslušníci policie jej odvezli na stanici, kde proběhl výslech, přičemž byl dotazován na původ tiskovin, kdo mu je předal a co s nimi zamýšlel udělat. Stěžovatel tvrdil, že tyto letáky našel. Následně byl příslušníky policie zbit a odvezen do lesa, kde jej nechali několik hodin připoutaného ke stromu. Poté jej převezli zpět na policejní stanici, sepsali s ním protokol, v němž uvedli, že byl opilý, vulgární a obtěžoval kolemjdoucí. Druhý den se dostavil soudce a sdělil stěžovateli, že byl odsouzen k patnáctidennímu vězení. Po uplynutí této doby jej soudce odsoudil k dalším patnácti dnům vězení s odůvodněním, že se ve vězení dopouštěl výtržností. Poté byl propuštěn a při propuštění musel podepsat čestné prohlášení, že neopustí území Běloruska a bylo mu sděleno, aby čekal předvolání k soudu. Následně stěžovatel zemi původu opustil. Tyto skutečnosti vyhodnotilo ministerstvo tak, že stěžovatel neuvedl nic, z čeho by vyplývalo, že byl ve vlasti pronásledován z důvodů taxativně uvedených v ust. § 12 písm. a) zákona o azylu, protože jednorázové potíže s policií v jednom konkrétním případě nelze z hlediska jejich intenzity považovat za jev státní mocí vyvolaný, tajně podporovaný, státními orgány vědomě trpěný či státní mocí záměrně nedostatečně potlačovaný. Ministerstvo také poukázalo na to, že stěžovatelův příběh vykazuje určité nepřesnosti (datum jeho zadržení policií, délka hrozícího nepodmíněného trestu, způsob získávání opozičních letáků) a na základě posouzení výpovědi stěžovatele konstatovalo, že nepředložil žádnou věrohodnou skutečnost, na základě které by bylo možno se domnívat, že by mu v případě návratu do vlasti hrozilo mučení, nelidské či ponižující zacházení nebo trestání. K tomuto závěru jej vedly především rozporné výpovědi a vyjádření stěžovatele v průběhu řízení, kdy tento podle názoru ministerstva nebyl schopen shodně popsat své potíže v Bělorusku.

Nejvyšší správní soud považuje za nezbytné zdůraznit zásadu materiální pravdy, jež představuje jednu ze základních zásad správního řízení. Účelem této zásady je, aby správní řízení posilovalo důvěru účastníků řízení ve správnost rozhodování. Podle této zásady lze po správních orgánech oprávněně požadovat, aby jejich rozhodnutí byla zákonná a aby vycházela ze spolehlivě zjištěného skutkového stavu věci. Zásada materiální

pravdy je zakotvená v ust. § 3 zákona č. 500/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“) a úzce souvisí i se zásadou vyhledávací (§ 51 odst. 2, 3 a § 52 správního řádu) a se zásadou volného hodnocení důkazů (§ 51 odst. 4 správního řádu).

V dané věci podle názoru Nejvyššího správního soudu sice krajský soud správně dospěl k závěru, že ministerstvem vytýkané rozpory ve výpovědích stěžovatele nebyly rozhodující pro závěr, že stěžovatelem uváděný příběh nenaplnuje podmínky ust. § 12 zákona o azylu, ale pokud se ztotožnil s ministerstvem, že stěžovatel nenaplnil podmínky citovaného ustanovení proto, že jeho jednání nelze z hlediska intenzity hodnotit jako jev státní mocí přímo vyvolaný, tajně podporovaný, vědomě trpěný či záměrně nedostatečně potlačovaný a že nesdílí obavy stěžovatele z pronásledování, vycházel, stejně jako ministerstvo, z nedostatečně zjištěného stavu věci. Uvedl-li stěžovatel, že jeho potíže se státními orgány Běloruska měly souvislost s uplatňováním politických práv a svobod a zastáváním určitých politických názorů, které projevoval tím, že roznášel protivládně orientované letáky, nelze tato tvrzení bagatelizovat a bez řádné zjištěného stavu věci dovodit, že intenzita jeho potíží v zemi původu nedosáhla určité, nezanedbatelné, úrovně. Je proto nezbytné aby byl zjištěn stav věci tak, aby o něm nebyly důvodné pochybnosti, zejména s ohledem na výše uvedená tvrzení stěžovatele. Stěžovatele je především třeba řádně vyslechnout ke všem okolnostem jím tvrzeného skutkového stavu, např. kdo byl A. M. (jakou vykonával profesi, zda a jak se politicky angažoval, v jakém kontaktu byl se stěžovatelem, kdo z nich inicioval distribuci letáků, apod.), jaký byl obsah letáků, jakým způsobem a komu je stěžovatel distribuoval, v jakém autě ho policisté odvezli do lesa, čím ho přivázali ke stromu, jak probíhalo soudní řízení, kde a v jakém složení soud rozhodoval, zda byl stěžovatel zastoupen advokátem, kde vykonával trest odnětí svobody, kde a jakým způsobem došlo k uložení dalšího trestu odnětí svobody, atd. Teprve po nejméně takto doplněném dokazování bude možno posoudit důvodnost stěžovatelovy žádosti o udělení mezinárodní ochrany.

Ve vztahu ke stěžovateli tedy není případný odkaz ministerstva na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 11. 2006 č. j. 3 Azs 21/2006 - 54, v němž byla řešena situace, kdy nebyly splněny podmínky pro udělení, protože i když žadatel o azyl pocházel ze země, která byla uvedeným způsobem problematická, žádný azylově relevantní důvod neuváděl.

Z výše uvedených důvodů je kasační stížnost důvodná, a proto Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu podle ust. § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Ve věci rozhodl v souladu s ust. § 109 odst. 1 s. ř. s., podle něhož rozhoduje Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti zpravidla bez jednání, když neshledal důvody pro jeho nařízení.

V dalším řízení je krajský soud vázán právním názorem, který je vysloven v tomto rozsudku (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 16. července 2009

JUDr. Eliška Cihlářová
předsedkyně senátu